

NOTA DE FUNDAMENTARE
la proiectul Hotărîrii Guvernului cu privire la modificarea și
abrogarea unor hotărîri ale Guvernului (asistența juridică garantată de stat)

1. Denumirea autorului proiectului
Proiectul Hotărîrii Guvernului cu privire la modificarea și abrogarea unor hotărîri ale Guvernului (asistența juridică garantată de stat) a fost elaborat de Ministerul Justiției.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului
2.1. Temeiul legal și sursa proiectului
Prezentul proiect are drept scop executarea art. II alin. (3) din <i>Legea nr. 298/2022 pentru modificarea Legii nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat</i>, precum și a art. III alin. (2) din <i>Legea nr. 395/2023 pentru modificarea unor acte normative (medierea garantată de stat)</i>. Adițional, proiectul urmărește implementarea recomandărilor Curții de Conturi expuse în <i>Raportul auditului conformității asupra utilizării resurselor financiare publice alocate pentru administrarea sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat în anii 2020-2022</i>, aprobat prin <i>Hotărîrea Curții de Conturi nr. 8/2023</i>.
2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative
În anul 2024 au intrat în vigoare un șir de modificări la <i>Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat</i> (în continuare – <i>Legea nr. 198/2007</i>), care au un efect substanțial în asigurarea dreptului de acces la justiție, în special prin: a) stabilirea salariului minim pe țară în calitate de plafon sub care persoanele pot beneficia de asistență juridică calificată; b) integrarea serviciilor de mediere garantată de stat în cadrul sistemului de asistență juridică garantată de stat; c) revizuirea componenței și atribuțiilor Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat. Aceste modificări impun necesitatea ajustării actelor normative infra-legislative, încât să fie asigurată în mod efectiv aplicabilitatea prevederilor <i>Legii nr. 198/2007</i>, precum și coerența cadrului normativ în ansamblu. Subsecvent, în <i>Raportul auditului conformității asupra utilizării resurselor financiare publice alocate pentru administrarea sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat în anii 2020-2022</i>, aprobat prin <i>Hotărîrea Curții de Conturi nr. 8/2023</i>, au fost expuse o serie de constatări și recomandări care evidențiază necesitatea modificării <i>Regulamentului privind metodologia de calcul al venitului în scopul acordării asistenței juridice calificate garantate de stat</i>, aprobat prin <i>Hotărîrea Guvernului nr. 1016/2008</i>:

„4.1.4. Se atestă neaplicabilitatea cât și caracterul desuet al unor norme ale Regulamentului la determinarea venitului solicitantului de AJGS.

[...]

Observațiile de audit atestă că, la acordarea asistenței juridice în funcție de nivelul veniturilor, OT ale CNAJGS nu au respectat în totalitate prevederile Regulamentului aprobat prin HG nr.1016/2008, inclusiv, în unele cazuri, nefiind solicitat setul de documente necesar determinării corecte a acestuia. **Cele menționate au fost cauzate atât ca urmare a existenței unor abordări diferite ale responsabililor la estimarea plenitudinii venitului solicitantului de AJGS, cât și ca urmare a neaplicabilității unor norme, în acest sens necesitându-se o revizuire a actului normativ.** Pentru argumentarea celor menționate, se exemplifică următoarele.

(i) Potrivit pct.1 din Regulamentul aprobat prin HG nr.1016/2008, se prevede că venitul mediu lunar, care permite acordarea asistenței juridice calificate garantate de stat, reprezintă suma mijloacelor obținute sub formă:

- *bănească* (munca retribuită, din toate tipurile de activitate antreprenorială, din veniturile de la închirierea bunurilor mobile și imobile, prestațiile sociale, bursele de învățământ achitate membrilor familiei, altele);
- *în natură* (veniturile obținute din producția agricolă sau zootehnică a gospodăriilor țărănești (de fermier) și gospodăriei casnice auxiliare).

Concomitent, pct.11 din Regulament prevede că, la calcularea venitului mediu lunar al persoanei, se iau în considerare veniturile obținute din producția agricolă sau zootehnică a gospodăriei casnice auxiliare, venit ce se confirmă prin certificatul eliberat de către Primăria din localitatea dislocării fiecărei gospodării a solicitantului, în baza extrasului din Registrul de evidență a gospodăriilor populației.

Verificările selective efectuate au identificat 32 de cazuri în care, deși beneficiarii dețineau în proprietate de la 1 până la 12 terenuri, la Declarația cu privire la venituri depuse de către aceștia nu au fost indicate veniturile obținute din folosirea loturilor de pământ respective, lipsind și certificatul eliberat de organul local, după cum prevede norma juridică. **Pe de o parte, calcularea și declararea acestor venituri de către solicitant reprezintă o procedură anevoioasă, iar pe de altă parte, angajații OT nu dețin atribuții și instrumente să le identifice și să le recalculeze.** Mai mult decât atât, se atestă lipsa unor modele, prevăzute de actul normativ menționat, de certificate eliberate de APL, a confirmării burselor membrilor familiei achitate de către instituțiile de învățământ superior și mediu de specialitate (colegii), elevilor din școlile profesionale, organizațiile obștești și din alte surse.

(ii) Prevederile Regulamentului aprobat prin HG nr.1016/2008 stabilesc că, pentru a beneficia de servicii juridice garantate de stat, solicitanții adresează OT cererea la care se anexează Declarația cu privire la venituri, la care persoana fizică are obligativitatea să depună și: a) *Certificatul privind componența familiei;* b) *Certificatul de la locul/*

locurile de muncă cu privire la veniturile lunare, obținute în ultimele 6 luni; c) Certificatul de la Casa Națională de Asigurări Sociale cu privire la indemnizațiile sociale lunare.

Verificările de audit, privind conformitatea recepționării setului de acte necesar determinării eligibilității beneficiarilor de AJGS în baza testului la venit relevă că, într-o multitudine de cazuri, responsabilii din cadrul OT nu solicită și respectiv nu anexează atât Declarația cu privire la venituri cât și certificatele privind componența familiei, care sânt acte obligatorii. Or, acest fapt denotă nerespectarea procedurii prestabilite, și anume, privind identificarea corectă a numărului membrilor de familie ai beneficiarului, venitul global al cărora se ia în considerare la determinarea venitului mediu al beneficiarului.

Cu privire la celelalte două tipuri de certificate menționate supra, se atestă că angajații OT, începând cu anul 2020, la recepționarea acestora au posibilitatea legală să acceseze anumite baze de date cu privire la veniturile persoanelor și să calculeze în mod individual venitul mediu lunar conform datelor oficiale deținute de autoritățile statului (SFS, CNAS etc.). Cele menționate confirmă necesitatea ajustării actului normativ prenotat și racordat la etapele procesului aplicat efectiv de către OT ale CNAJGS.

[...].”.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

Obiectivele urmărite prin intermediul prezentului proiect constau în:

- 1) racordarea actelor normative ale Guvernului la modificările legislative introduse prin *Legea nr. 298/2022* și *Legea nr. 365/2023*;
- 2) eliminarea normelor inaplicabile sau desuete din *Regulamentul privind metodologia de calcul al venitului în scopul acordării asistenței juridice calificate garantate de stat, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1016/2008*.

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Prezentul proiect prevede:

- 1) modificarea *Hotărârii Guvernului nr. 1016/2008 cu privire la aprobarea Regulamentului privind metodologia de calcul al venitului în scopul acordării asistenței juridice calificate garantate de stat*;
- 2) abrogarea *Hotărârii Guvernului nr. 303/2009 cu privire la aprobarea condițiilor de achitare din contul statului a serviciilor de mediere în cauze penale*.

Principalele modificări ale *Hotărârii Guvernului nr. 1016/2008* sunt următoarele:

1. Aplicabilitatea metodologiei de calcul al venitului în privința solicitanților serviciilor de mediere

În conformitate cu art. 36² din *Legea nr. 198/2007*, calcularea venitului persoanei care solicită acordarea serviciilor de mediere garantată de stat este realizată în conformitate cu metodologia de calcul al venitului în scopul acordării

asistenței juridice garantate de stat.

Astfel, pornind de la faptul că serviciile de mediere garantată de stat au fost integrate în cadrul sistemului de asistență juridică garantată de stat prin *Legea nr. 395/2023*, se impune ajustarea terminologică a *Hotărîrii Guvernului nr. 1016/2008*.

În acest context, prezentul proiect prevede și abrogarea *Hotărîrii Guvernului nr. 303/2009 cu privire la aprobarea condițiilor de achitare din contul statului a serviciilor de mediere în cauze penale*, care, urmare a modificărilor legislative, a devenit desuetă.

2. Substituirea „nivelului minim de existență” cu „salariul minim lunar pe țară” în calitate de plafon sub care persoanele pot beneficia de asistență juridică garantată de stat

Începînd cu 1 ianuarie 2024, conform art. 21 alin. (1) din *Legea nr. 198/2007*, în cazurile prevăzute la art. 19 alin. (1) lit. a) și e) din lege, se acordă asistență juridică calificată persoanelor ale căror venit este mai mic decât salariul minim lunar pe țară stabilit de Guvern. În mod identic este și în cazul serviciilor de mediere garantată de stat (art. 36¹ alin. (1) din *Legea nr. 198/2007*).

Astfel, *Hotărîrea Guvernului nr. 1016/2008* se ajustează în modul corespunzător.

3. Eliminarea prevederilor inaplicabile sau desuete

În concordanță cu constatările Curții de Conturi, prezentul proiect propune eliminarea din metodologia de calcul al venitului a prevederilor care sunt inaplicabile sau desuete, cum ar fi cele care țin de:

- cuantificarea mijloacelor solicitantului exprimate în natură;
- calcularea valorii veniturilor care ar fi obținute din producția agricolă sau zootehnică a gospodăriilor țărănești (de fermier) și a gospodăriilor casnice auxiliare;
- determinarea sumelor echivalente costului alimentației și alte compensații primite gratuit de lucrători în unele ramuri ale economiei;
- includerea unor venituri care nu sunt reglementate de cadrul normativ în vigoare (e.g. compensațiile nominative acordate în baza *Legii nr. 933/2000 cu privire la protecția specială a unor categorii de populație* – lege abrogată în anul 2012).

4. Depunerea declarației cu privire la venit doar la solicitarea oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat

Se propune ca declarațiile cu privire la venitul solicitanților să fie depuse doar la solicitarea oficiilor teritoriale. Or, după cum se constată și în raportul Curții de Conturi, începînd cu anul 2020, oficiile teritoriale dispun de acces la mai multe baze de date cu privire la veniturile persoanelor și, prin urmare, au posibilitatea să calculeze în mod individual venitul mediu lunar conform datelor oficiale deținute de autoritățile publice (SFS, CNAS etc.).

În acest sens, Curtea de Conturi statuează expres că cele menționate confirmă necesitatea ajustării metodologiei și racordarea acesteia la etapele procedurale efectiv aplicate de către oficiile teritoriale.

Mai mult decât atât, această modificare este necesară în contextul în care, pe de o parte, completarea declarațiilor cu privire la venit reprezintă un exercițiu complex pentru solicitanții de asistență juridică garantată de stat, iar, pe de altă parte, informațiile din declarații pot conține erori sau informații incomplete.

5. Excluderea de la calcularea venitului lunar a mijloacelor necesare pentru întreținerea persoanelor social-vulnerabile

Proiectul propune excluderea mijloacelor bănești obținute de persoanele social-vulnerabile care sunt esențiale pentru asigurarea minimului de existență, cum ar fi:

- mijloacele bănești, acordate pentru întreținerea copiilor în casele de copii de tip familial, familiilor adoptive și care au copii sub tutelă;
- ajutorul de șomaj și alocația de integrare sau de reintegrare profesională a șomerilor;
- venitul din serviciul militar (militarii) și venitul de la locul de studii.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerație

În vederea atingerii obiectivelor formulate în compartimentul nr. 3 din prezenta notă de fundamentare, nu au fost identificate opțiuni alternative.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Prevederile propuse vor avea un impact pozitiv asupra sectorului public, deoarece în cadrul oficiilor teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat se va eficientiza și uniformiza procedura de calculare a venitului solicitanților de asistență juridică garantată de stat, în corespundere cu recomandările Curții de Conturi.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Pornind de la faptul că prezentul proiect, pe de o parte, racordează actele normative ale Guvernului la noile prevederi legislative, iar, pe de altă parte, elimină normele juridice inaplicabile sau desuete – prevederile propuse nu implică un impact financiar.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Nu este aplicabil.

4.4. Impactul social

Prevederile propuse vor avea un impact social pozitiv, deoarece va asigura previzibilitatea normelor juridice, precum și va ușura parcurgerea procedurii de solicitare a asistenței juridice garantate de stat pentru persoanele social-vulnerabile.

4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal
Nu este aplicabil.
4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen
Nu este aplicabil.
4.5. Impactul asupra mediului
Nu este aplicabil.
4.6. Alte impacturi și informații relevante
Nu este aplicabil.
5. Avizarea și consultarea publică a proiectului
Inițierea elaborării proiectului a fost anunțată pe 19 iulie 2023 (link). Recomandări sau propuneri nu au fost recepționate.
6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent
Prevederile propuse nu implică modificarea altor acte normative în domeniul asistenței juridice garantate de stat.
7. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ
Pornind de la faptul că prevederile propuse ajustează cadrul normativ la practicile existente ale oficiilor teritoriale, implementarea prezentului proiect nu implică măsuri suplimentare.

Secretar de stat

/semnat electronic/

Stanislav COPEȚCHI